

4898

ACC. N:R.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Thage Bengtsson*
Härad: *Allbo* Adress: *Brunshult, Hjorsberga*
Socken: *Hjorsberga* Berättat av:
Uppteckningsår: *1937* Född år i

Uppteckningen rör *Julseder*

Skriv endast på denna sida!

4 sid

Gamla jul seder:

En gammal jul sed, som nog iakttagits här på orten, har varit och är ännu att sätta upp julkärvar till fåglarna. Vid frösöringen toges undan några havrencker, som gömmas till jul. Nekerna skola vara stora, utav fullmogen säd och "byriga" (kornrika) i axen samt utav ogräs i stubben. Kärvarna sätts upp på julafton, innan husets folk börjar dogga i grytan. Nekerna, som på de flesta gårdar sätts upp två till fyra, upphängas på en krake eller i ett fruktträd. Det sades för, att om man inte satte upp julkärvar, så skulle fåglarna plocka upp kärven av sädeskornen, när bonden sådde om varen. Det ansågs därför som ett gott tecken, om fåglarna samlades om bring julkärvar, ty då betydde det betydligt hur med sädden.

Buket allreda bredad på golvet julaftonskväll gjordes ännu på 1860-talet i vissa hem. Soldat Klint, Kuleryd, Hjörteberga, brukade efter vad hans dotter, Maria Klint, född 1865, berättat julafton utbreda på golvet en slagtröskad righalmsbuka. (En buka är sex uttröskade, sammankbundna meker.)

Min mormor, Anna Samuelsdotter, född 1840 och död 1934, berättade att i hennes föräldrahem Kåläsen i Blådinge gjordes till jul små människoliknande figurer av hälsstrån och ulltråd. Dessa dockor upphängdes på långa hälsstrån i baket under juladuken. Emedan hälsstråna voro svåra att upptäcka mot stugans mörka dager, verkade det som om figurerna svävade fritt i luften, och vid minsta luftdrag rörde de på sig och svängde fram och tillbaka. Min mormor kallade dessa figurer för julavippor.

Småland
Albo
Lövströva
Jan 1937

4898

upps 95 Thage Brantén
Bromshult Kjörsberg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV 3.

En halm gjordes också för en julbock, som
begagnades till lek sak under julhelgen. Min farfar,
Bengt Johan Johansson, Klockaregården, Hamneda,
född 1897, berättade att i hans föräldrahem i
Hamneda brukades det lekas med en sådan halmbock
vid jul. Deltagarna satta på golvet i julhalmen
och kastade bocken med fötterna sinsemellan
under uppmärksamheten: "Tag julbocken!" Den som
halmbocken kastades till, skulle ävenledes försöka
taga emot den med fötterna genom att hålla sina
fotknäledamöter i värdet och hastigt gripa
med dem om julbocken, då denne kom farande.

En figur av halm, vilken kallades för
halmkrona, upphängdes i taket. Till denna togs
kornhalm, som var blankare än övrig halm.
Halmkronan gjordes av halmstrån, som bundas
tillsammans med ulltråd i form av kuber och

4898

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV 4.

pyramider, vilka sammanknuddas till ett helt.
Då denna krona blev upphängd i taket på en
träd, svängde och rörde den på sig vid minsta
luftdrag. En sådan halmkrona brukar ännu vid
jult upphängas i Nyång, Elganäs, Hjärstuga.